

30.4.2020

Eduskunnan Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2021–2024

Julkisen talouden suunnitelmaan (JTS) vuosille 2021–2024 on tiivistetty hallituksen toimenpiteet koronaviruksen hoidosta sekä ja hallituksen talouspoliittinen linja lähivuosille.

Julkinen talous heikkenee huomattavasti koronaviruksen vuoksi

Valtiovarainministeriön perusennusteessa oletetaan, että talouden sulkutoimet kestäisivät 3 kuukautta. Tämä seurauksena Suomen BKT supistuisi vuonna 2020 5,5 prosenttia. VM:n mukaan vaikutukset työllisyyteen olisivat tässä tilanteessa melko vähäisiä, koska lomautukset eivät olisi muuttumassa laajasti työttömyydeksi.

Julkistalouteen koronaviruksen isku olisi kuitenkin raju. Julkinen velka olisi noussemassa lähelle 80 prosenttia BKT:sta jo vuoteen 2024 mennessä. JTS:n kanssa samaan aikaan julkaistussa taloudellisessa katsauksessa VM esittää myös synkemmän arvion, jossa sulkutoimet kestäisivät puoli vuotta, talous supistuisi 12 prosenttia ja velka nousisi 100 prosenttiin BKT:sta vuonna 2024. EK:n näkemyksen mukaan Julkisen talouden suunnitelman pohjalla oleva talouden ennustenäkemys on sinänsä hyvin perusteltu. Kuitenkin epävarmuus virusepidemian etenemisestä ja ennen kaikkea taloudellisen poikkeustilan kestosta aiheuttaa tällä hetkellä äärimmäisen suuren ennuste-epävarmuuden makrotalouden ennusteisiin ja siten koko julkisen talouden suunnitelmaan.

Koronaviruksen hoito voimakkain taloudellisin toimin tarpeellista

Hallituksen tekemät toimenpiteet akuutin koronaviruksen torjunnassa ovat olleet kokonaisuutena oikeansuuntaisia. Epidemian leviämistä on saatu hillittyä onnistuneesti ja on pystytty varmistamaan terveydenhoidon kapasiteetin riittävyys Suomessa.

Hätätilanteessa on päätetty perustellusti laajoista toimista, joilla pyritään turvaamaan työpaikkoja ja ihmisten toimeentuloa sekä helpottamaan yritysten taloustilannetta koronaviruksesta aiheutuissa vaikeuksissa. Nämä hallituksen lisätalousarvioissaan tekemät menoja ja tuloja koskevat päätökset ovat luonteeltaan väliaikaisia ja hidastavat selvästi talouden pudotusta tulevina vuosina.

Kuitenkin erityisesti majoitus- ja ravitsemusalaan kohdannut kriisi on niin vaikea, että yritysten selviytyminen edellyttää täydentäviä, kohdennettuja tukitoimia. Samoin on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota tuen välittämiseen

Talouspolitiikka
Penna Urrila

30.4.2020

erityisesti niille yrityksille, joiden perusliiketoiminta on elinkelpoista mutta joiden toimintaan epidemia tai päätetyt torjuntatoimet on vaikuttanut kielteisesti. On myönteistä, että hallitus teki jo ennen koronakriisiä päätöksiä, joilla tavoitellaan tuottavuuden ja investointien kasvua mm. ottamalla käyttöön irtaimen käyttöomaisuuden korotetut poistot vuosiksi 2020—2023 ja lisäämällä panostuksia koulutukseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä infrastruktuuriin. Nämä toimet voivat osaltaan ylläpitää investointeja talouskriisissä ja tukea Suomen talouden elpymistä.

Talouden sulun pitkittymisellä huomattavan kielteiset vaikutukset julkiseen talouteen

Talouden sulkutoimien pitkittymisellä olisi erittäin suuri kielteinen vaikutus kansantalouteen ja julkiseen talouteen. Jokainen kuukausi poikkeustoimia pienentää kuluvan vuoden tuotantoa noin 2 %-yksikköä ja heikentää samalla julkisen talouden rahoitusasemaa huomattavasti.

Olisikin tärkeää, että Suomessa voitaisiin heti epidemiatilanteen salliessa palata asteittain kohti normaalia. Tässä exit-strategiassa suojavarusteiden laaja käyttö ja testaaminen sekä taudinkantajien jäljittäminen ovat tärkeitä osa-alueita.

EK koordinoi poikkeuksellista yhteistyöhanketta, jossa kokeneet Kiinan-kaupan yritykset auttavat viranomaisia onnistumaan suoja- ja sairaalavarusteiden hankinnoissa. Lisäksi rajoitustoimien purkamisen yhteydessä tarvitaan laajempaa testaamista sekä tartunnalle altistuneiden nopeaa jäljittämistä ja heidän asettamistaan karanteeneihin. Yritykset tarjoavat tässäkin lisää yhteistyötä julkiselle sektorille, jotta kapasiteetin laajentaminen hyvässä yhteistyössä julkisen ja yksityisen terveydenhuollon välillä mahdollistaisi osaltaan talouden toimintaa haittaavien rajoitusten keventämisen ilman terveystarkkailun kasvua.

Hallitusohjelman uudelleenarviointi on väistämätöntä

Hallitusohjelmaan kirjattu talouspolitiikan keskeinen kulmakivi on normaalin kansainvälisen talouskehityksen oloissa nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin, kasvattaa työllisten määrää vähintään 60 000 henkilöllä ja nostaa julkinen talous tasapainoon v. 2023.

Suomen taloudellinen tilanne on yllättävän koronakriisin vuoksi muuttunut ratkaisevasti. On ilmeistä, että hallituksen talouspoliittisista tavoitteista jäädään parhaissakin skenaarioissa kauas. VM:n näkemyksen mukaan kriisistä jää tuntuvia vaikutuksia myös pidemmällä aikavälillä – vuonna 2020 talous supistuu rajusti eikä se tulevinakaan vuosina juuri pysty kuroma kiinni koronakriisin menetyksiä. Talouskasvun ennustetaan olevan vaatimatonta, keskimäärin vain noin 1 prosentissa myös vuosina 2021–2024.

Heti akuutin epidemiatilanteen väistyttyä on syytä lähteä arvioimaan uudestaan koko hallitusohjelmaa ja sen suhdetta talouden pohjan voimakkaaseen heikkenemiseen.

Väestön ikääntymisestä johtuva kestävyysvajeongelma on koronakriisin myötä pahentumassa, koska veropohja heikkenee pidempiaikaisesti ja työllisyysaste jää selvästi alle aiempien arvioiden. Suuri ongelma on, ettei ennen

Talouspolitiikka
Penna Urrila

30.4.2020

koronakriisiä päästy konkreettisiin ratkaisuihin työllisyyttä merkittävästi kohentavista rakenneuudistuksista. Työllisyyden parantamisen tulee olla jatkossa entistään keskeisemmässä osassa talouspolitiikan tavoitteena, eikä talouden haurasta toipumista saa vaarantaa esimerkiksi harkitsemattomilla veronkorotuksilla.

Hallitusohjelmassa päätettiin lisätä pysyviä julkisen talouden menoja n. 1,4 mrd. eurolla vuoden 2023 tasossa verrattuna kevään 2019 tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan. Talouden kuvan radikaalin muuttumisen vuoksi myös menolisäysten kriittinen arviointi on väistämätöntä heti kun epidemiatilanne helpottaa. Aktiivinen suhdannepolitiikka ei ole peruste lisätä pysyviä julkisia menoja eivätkä suunnitellut menolisäykset myöskään kohdistu nyt vaikeuksissa olevalle yrityssectorille.

Lisäksi on päätetty ns. tulevaisuusinvestoinneista, joita rahoitettaisiin ennen kaikkea omaisuuden myyntituloilla. Tämän on vaikea katsoa olevan pitkäaikaisen edun mukaista, vaikka markkinatilanteen takia hallitus aikookin toteuttaa myynnit vasta 2021–2022. Koska useimmat ns. tulevaisuusinvestoinneista ovat luonteeltaan lähempänä pysyviä menoja kuin investointeja, niiden perumista on vakavasti harkittava julkisen talouden rahoituspohjan heikennyttyä merkittävästi.